Władysław T. Miodunka
Uniwersytet Jagielloński
Kraków

Certyfikacja znajomości języka polskiego jako obcego Założenia ogólne i kalendarium prac

1. Założenia ogólne

a. Ustawa o języku polskim z dnia 7 października 1999 roku stanowi w art. 3, p. 3, że „Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określa, w drodze rozporządzenia, zasady prowadzenia egzaminów państwowych z języka polskiego dla cudzoziemców ubiegających się o urzędowe poświadczenie jego znajomości".

b. Komisja ds. Certyfikacji Ministerstwa Edukacji Narodowej proponuje, aby „urzędowe poświadczenia znajomości języka polskiego" nosiły nazwę certyfikatów i były wydawane początkowo na trzech poziomach: progowym, średnim ogólnym i zaawansowanym.

c. Komisja dąży do tego, by „zasady prowadzenia egzaminów państwowych" z języka polskiego odpowiadały standardom międzynarodowym i zasadom ustalanym przez ALTE (Association of Language Testers in Europe). Komisja dąży, by Polska stała się jednym z członków stowarzyszonych ALTE (organizację tę tworzy18 członków i 5 członków stowarzyszonych).

d. Komisja uważa, iż podstawą przeprowadzanych egzaminów powinny być programy nauczania języka polskiego jako obcego, odpowiadające standardom europejskim. Dlatego Komisja popiera prace zmierzające w kierunku opracowania nowej wersji programu progowego, która mogłaby zostać oficjalnie przyjęta przez Radę Europy.

e. Zanim zostaną przeprowadzone pierwsze egzaminy certyfikatowe, do potencjalnych zdających muszą dotrzeć opisy kompetencji językowej

dostosowane do potrzeb certyfikacji znajomości języka polskiego jako obcego. Opisy te muszą z jednej strony nawiązywać do standardów europejskich, z drugiej – do opracowywanych, nowych programów. W ten sposób prace związane z certyfikacją wiążą się ściśle z pracami nad nowymi programami.

2. Dokumenty międzynarodowe, do których bezpośrednio nawiązują nowe programy i zasady certyfikacji:

a. *The Threshold Level English*. J. A. van Ek, L. G. Alexander. Council of Europe, Strasbourg 1975.

b. *Un niveau – seuil*. D. Coste, J. Courtillon, V. Ferenczi, M. Martins-Baltar, E. Papo, E. Roulet. Council of Europe, Strasbourg 1976.

c. *Threshold Level* 1990 by J. A. van Ek and J. L. M. Trim (A revised and extended version of The Threshold Level English. J. A. van Ek). Council of Europe Press (1991) 1993 (Funkcje językowe; Pojęcia ogólne; Pojęcia szczegółowe; Czytanie i słuchanie; Pisanie; Kompetencja socjokulturowa; Strategie kompensacyjne; Uczyć się, jak się uczyć; Dodatki: Wymowa i intonacja; Gramatyka; Słownik; Indeks pojęć).

d. *Porogovyj uroven'. Russkij jazyk*. Tom 1: *Povsedevnoe obščene*. Red. O. Mitrofanova. T. G. Volkov, E. L. Korczagin, A. L. Kuznecov, E. M. Orlov, N. I. Samuilov, E. M. Stepanov, L. B. Trušin, P. G. Čebotarev. Council of Europe Press (1996).

3. Opracowania polskie, których kontynuację stanowią prowadzone prace nad nowymi programami i certyfikatami:

a. *Język polski jako obcy. Programy nauczania na tle badań współczesnej polszczyzny*. Red. W. Miodunka. Kraków 1992, s. 7–174 (W. Miodunka: *Programy nauczania polszczyzny. Próba syntezy badań z zakresy językoznawstwa stosowanego do nauczania JPJO*; H. Zgółkowa: *Dobór słownictwa do nauczania JPJO*; W. Martyniuk: *Nauczanie JPJO. Propozycja systemu certyfikatowego*).

b. W. Martyniuk: *Propozycja systemu certyfikatowego z 1992 roku:* STOPIEŃ I – Sytuacje komunikacyjne; Wprowadzenie do języka; Poziom wstępny; Poziom progowy; STOPIEŃ II – Poziom średni 1; Poziom średni 2; STOPIEŃ III – Poziom zaawansowany; Poziom biegłości „Native speaker".

c. M. Gaszyńska-Magiera, P. Horbatowski, E. Lipińska, S. Mędak: *Testy biegłości '98. Koncepcja teoretyczna i organizacja*. W: *Oswajanie chrząszcza w trzcinie, czyli o kształceniu cudzoziemców w Instytucie Polonijnym UJ*. Red. W. Miodunka, J. Rokicki. Kraków 1999, s. 103–116.

4. Etapy prac Komisji ds. Certyfikacji Języka Polskiego jako Obcego, powołanej przez Ministra Edukacji Narodowej w dniu 21 kwietnia 1999 roku i pracującej w następującym składzie: R. Cudak, A. Dąbrowska, M. Jelonkiewicz, W. Martyniuk (sekretarz), J. Mazur, W. Miodunka (przewodniczący), B. Ostromęcka-Frączak, T. Zgółka; E. Bober (naczelnik). W obradach Komisji uczestniczy M. Mazińska z MEN, a ogólny nadzór nad Komisją sprawował Wilibald Winkler, wiceminister Edukacji Narodowej.

a. Przegląd doświadczeń polskich ośrodków nauczania języka polskiego jako obcego w zakresie testowania znajomości JPJO.

b. Opis kompetencji językowej do potrzeb certyfikacji znajomości języka polskiego jako obcego na poziomie progowym, średnim ogólnym i zaawansowanym (wersja wstępna i kolejne wersje opracowane przez zespół w składzie: M. Jelonkiewicz, E. Lipińska, J. Machowska, W. Martyniuk, S. Mędak, W. Miodunka, D. Pukas-Palimąka, W. P. Turek; ogólna redakcja tekstu – W. Martyniuk).

c. Wybór modelu certyfikacji znajomości języka polskiego jako obcego na podstawie przeglądu 15 systemów certyfikacji znajomości języków europejskich, reprezentowanych w The Association of Language Testers in Europe (na podstawie opracowania W. Martyniuka: *Systemy certyfikacji kompetencji językowej w Europie*. MEN, styczeń 2000, s. 43).

d. Przygotowanie propozycji Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zasad prowadzenia egzaminów państwowych z języka polskiego jako obcego dla cudzoziemców ubiegających się o urzędowe poświadczenie jego znajomości (po konsultacjach z W. Pisarkiem i Radą Języka Polskiego).

e. Rozpoczęcie prac podzespołu przygotowującego zadania do testów certyfikatowych w czasie sesji szkoleniowej zorganizowanej w dniach 5–6 maja 2000 roku w Instytucie Polonijnym UJ. Zespół działa obecnie w następującym składzie: G. Krajewski i I. Sarnowska-Giefing (UAM), G. Rudziński i G. Zarzycka (UŁ), A. Trębska-Kerntopf i G. Przechodzka (UMCS), M. Pasieka, U. Dobesz i A. Burzyńska (UWrocławski), B. Morcinek-Cudak i B. Serafin (UŚ), M. Jelonkiewicz (UW), W. Martyniuk (przewodniczący) i D. Pukas-Palimąka (UJ).

f. Prezentacja certyfikacji języka polskiego jako obcego w czasie konferencji Polish Institute of Arts and Sciences of America, która odbywała się w UJ w dniach 15–17 czerwca 2000 roku. Obradom grupy przewodniczył W. Martyniuk. Wygłoszono 3 referaty.

g. Prezentacja prac Komisji ds. Certyfikacji Języka Polskiego jako Obcego w czasie wrześniowej konferencji Stowarzyszenia „Bristol" w Cieszynie.

h. Przeprowadzenie pilotażowych testów biegłości w polskich ośrodkach akademickich, kształcących obcokrajowców.

i. Powstanie Centrum Certyfikacji Języka Polskiego jako Obcego przy Instytucie Polonijnym UJ (od 1 stycznia 2001).

j. Opublikowanie wersji oficjalnej opisu kompetencji językowej dla trzech poziomów (2001).

k. Przeprowadzenie pierwszych certyfikatowych testów biegłości i wydanie dyplomów znajomości języka polskiego jako obcego (certyfikatów) w 2001 roku.

5. Przebieg negocjacji z Association of Language Testers in Europe:

a. W trakcie posiedzenia ALTE w Paryżu w dniach 18–19 maja 2000 roku delegat Komisji ds. Certyfikacji Języka Polskiego jako Obcego, W. Martyniuk dokonuje prezentacji prac Komisji i zgłasza zainteresowanie strony polskiej udziałem w pracach ALTE. Członkowie ALTE wypowiadają się za włączeniem Polski na zasadach członka stowarzyszonego.

b. 30 maja 2000 roku dyrektor Michael Milanovic z ALTE wysyła oficjalne pismo informujące o możliwościach i warunkach udziału Polski w pracach ALTE.

c. 8 września 2000 roku w Instytucie Polonijnym UJ wizytę składa przedstawiciel ALTE, Chris Scott-Barett z University of Cambridge. W trakcie spotkania omówiono możliwości współpracy z Polską.

d. Jeśli Polska spełni wszystkie warunki, jej przyjęcie do ALTE może nastąpić w czasie posiedzenia ALTE w Lizbonie w dniach 16–17 listopada 2000 roku.